

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.bb@regeringskansliet.se

Remissyttrande om promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25)

Er beteckning: LI2024/00880

Sammanfattning

Länsstyrelsen förstår regeringens intentioner med förslaget samt vikten och behovet av att skapa fler häktes- och anstaltsplatser. Samtidigt befarar Länsstyrelsen att de föreslagna förändringarna kan leda till stora konsekvenser, utan att motsvarande effekt uppnås.

Den bild som beskrivs av myndigheter, kommuner och andra aktörer i promemorian pekar snarare på andra problem än bygglovsprocessen som de verkliga flaskhalsarna i utbyggnaden av häkten och anstalter.

Länsstyrelsen har synpunkter gällande

- Barnperspektivet
- Förslag att utreda vidare om markanspråk för anstalter och häkten ska likställas med riksintresse
- Tillfälliga häkten och anstalter ska få byggas i en extraordinär situation

Länsstyrelsen avstyrker följande delar i förslaget

- Tidsbegränsade lov utökas, förenklas och förlängs
- Fler avvikelser får godtas för permanenta bygglov

2025-02-28

I övrigt tillstyrker Länsstyrelsen förslaget.

Perspektiv som saknas eller behöver utvecklas

Länsstyrelsen saknar en konsekvensbeskrivning för hur förslagen, särskilt möjligheten till större avvikelser från detaljplanen, kan komma att påverka barn och unga. Enligt barnkonventionen ska alla beslut som kan påverka barn föregås av en konsekvensutredning. I kommunala planprocesser finns etablerade rutiner för att beakta barnperspektivet. Barnperspektivet kan här kopplas både till den geografiska placeringen av häkten och anstalter samt till den fysiska miljön där dessa inrättningar är belägna. Principen om barns bästa måste beaktas även vid utbyggnad av häkten och anstalter, där barn till frihetsberövade anhöriga ska kunna besöka sina närstående i en tillgänglig och trygg miljö.

Utredningen föreslår att det ska utredas vidare om markförsörjningen för häkten och anstalter ska tryggas genom att dessa ges en prioriterad ställning, liknande riksintressen enligt miljöbalken. Eftersom riksintressen är markanspråk baserade på arealbestämda områden vill Länsstyrelsen i stället lyfta fram möjligheten att säkerställa markförsörjningen på nationell nivå genom att frågan behandlas som ett prioriterat allmänt intresse enligt 2 kap. plan- och bygglagen (2010:900, PBL).

När det gäller förslaget att regeringen genom ett nytt bemyndigande i 16 kap. 13 c § PBL, ska kunna meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från PBL:s bestämmelser för häkte och anstalter anser Länsstyrelsen att begreppet "ökad brottslighet" och effekterna av sådan behöver förklaras tydligare.

Tidsbegränsade bygglov

Den nuvarande lagstiftningen föreskriver att åtgärder behöver vara av tillfällig karaktär för att ett tidsbegränsat bygglov ska kunna beviljas. Genom denna reglering säkerställs att tidsbegränsade bygglov endast ges för åtgärder av provisorisk natur.

2025-02-28

Utredningens förslag innebär att tidsbegränsade bygglov ska kunna beviljas i fler fall och för längre perioder. Det föreslås också att det ska bli enklare att göra dessa bygglov permanenta.

Kravet på att åtgärderna ska vara av tillfällig karaktär tas bort, och tidsbegränsningen kan förlängas upp till 20 år. Kravet på att marken eller byggnaden ska återställas kvarstår, men bedömningen av återställandets praktiska och ekonomiska rimlighet föreslås inte längre vara ett krav.

Utredningen föreslår vidare att, även om alla kriterier för ett permanent bygglov är uppfyllda, ska ett tidsbegränsat bygglov för häkten och anstalter kunna beviljas.

Genom att först bevilja en tidsbegränsad åtgärd med permanent syfte och karaktär, och därefter initiera detaljplanprocessen, riskerar detaljplanprocessen att låsas till den bedömning som gjorts vid beviljandet av lovet. Länsstyrelsen befarar att en sådan särreglering av tidsbegränsade bygglov rubbar avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen, som riskerar att bli summarisk i bygglovsprocessen.

Sammantaget ser Länsstyrelsen en risk att den föreslagna nya ordningen äventyrar och urholkar detaljplanprocessen.

Permanent bygglov – avvikelse från detaljplan/områdesbestämmelser

Utredningen föreslår att ”permanent” bygglov ska kunna beviljas trots avvikelser vad gäller omfattning, utformning och placering i förhållande till gällande detaljplan och områdesbestämmelser.

Länsstyrelsen anser att det finns en risk med att göra avvägningar av sådan dignitet inom ramen för en bygglovsprövning, avvägningar som egentligen bör göras genom detaljplaneläggning. Detaljplanen reglerar bebyggelsens omfattning, utformning och placering genom avvägningar mellan många olika allmänna och enskilda intressen.

Länsstyrelsen bevakar bland annat statliga intressen, som riksintressen, mellankommunal samordning, miljö kvalitetsnormer

2025-02-28

och frågor som rör människors hälsa och säkerhet. Under planprocessen tar de flesta kommuner hjälp av konsulter för utredningar, bedömningar och förslag, särskilt mindre kommuner som saknar resurser inom flera av de områden som Länsstyrelsen bevakar. Detaljplanearbetet är en grundlig och genomtänkt process.

Därför kan större avvikelser från gällande planer, som förslaget möjliggör, ha avgörande betydelse för exempelvis människors hälsa, i form av skred, översvämningar med mera. I detta bör även beaktas att häkten och anstalter är svårutrymda lokaler varför människor hälsa och säkerhet särskilt måste bevakas.

Denna situation kan också leda till att bygglovsprövningen tar längre tid än vanligt. Den lagstadgade tidsgränsen för bygglovsgivning riskerar att överskridas i ännu större utsträckning, vilket kan påverka bygglovsgivningen för andra viktiga intressen, som bostadsbyggande.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Emma Spak med Meda Andersson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Samhällsavdelningen Tomas Sahlström, enhetschef Samhällsbyggnad Anna Nordlander samt rättschef Ingela Alverfors medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.